

Oponentský posudek bakalářské práce

Táňa Mohelníková: Humoristická próza na území Těšínského Slezska psaná v těšínském nářečí v období druhé poloviny 20. století

Autorka se ve své práci zaměřuje na „těšínskou“ humoristickou prózu druhé poloviny 20. století. Tuto stěžejní problematiku zasazuje do širšího kontextu literárně-historického a literárně-teoretického.

Druhá kapitola nastiňuje literární, kulturní a historicko-politický vývoj dané oblasti v první i druhé polovině 20. století. Podává přehled periodik, různých uskupení, organizací a významných akcí literárního života dané oblasti, které jsou důkazem poměrně pestrého a čilého literárního a kulturního života. Kromě toho je kapitola důležitým informačním základem pro pochopení vývoje regionalismu a jeho různých aspektů, ale především vybrané literární tvorby vzhledem k jejímu regionálnímu charakteru.

Literárně-teoretická pasáž je věnována jednak základním otázkám humoru, komična, satiry, ironie a dalších jevů, jednak žánrovému vymezení humoristické prózy. O humoru a jeho teoretických aspektech a realizace v literatuře by bylo samozřejmě možné pojednat mnohem obsírněji, zde však (s ohledem na téma a strukturu práce) považují uvedenou charakteristiku za plně dostačující. Vzhledem k interpretovaným dílům píše autorka především o žánru humoresky a otázce situačního a jazykového humoru. Rovněž charakterizuje specifika anekdoty a vtipu, respektive vymezuje je vůči žánru humoresky.

U rozboru prozaických děl se T. Mohelníková zaměřuje na tvorbu Adama Wawrosze, Henryka Jasiczka, Pawla Kubisze, Karola Piegzy, Józefa Ondrusze, Aniely Kupiec, K. D. Kadłubce, Ludwika Cienciały. Interpretace děl těchto osmi autorů ukazují poměrně široké spektrum literárních přístupů: Adam Wawrosz zachycuje ve svých humoreskách především komické situace každodenního života, jejichž vyznění nebývá vždy optimistické se šťastným koncem. Henryk Jasiczek naopak ve vyšší míře reflektuje politická témata, kulturní a společenské události, jeho způsob zobrazení má spíše groteskní ráz. Pro Pawla Kubisze je příznačná sociální tematika a společenská satira. U Karola Piegzy se promítá jeho etnografický zájem a celkově široký zájmový záběr, jejichž odrazem je v humoreskách např. život havířů a inspirace lidovou slovesností. Józef Ondrusz se rovněž věnoval folklóru a lidové slovesnosti, pro ně typický nadpřirozený a magický rys nacházíme i v jeho humoreskách. Pro Anielu Kupiec je příznačná barvitost jazyka a společenská satira. Profesor K. D. Kadłubiec se věnoval folklóru nejen jako odborník, ale s folklórními prvky pracuje i ve svých humoreskách, majících často charakter lidového vyprávění – s tím souvisí i každodenní, pracovní tematika. Ludwik Cienciała představuje typ lidového vyprávěče. Z výčtu je zřejmé, že se zde setkáváme s různými aspekty humorného zobrazení: satirou, groteskou, ironií, anekdotou aj. Rovněž tematicky se jedná o poměrně bohaté spektrum. Obecně lze rovněž říci, že k regionálnímu charakteru literárního zobrazení značně přispívá specifická symbióza průmyslového (zejména hutnického) prostředí a přírody.

Další část práce analyzuje (na základě sekundární literatury – J. Mukařovský, D. Hodrová) díla podle motivů a postav. Motivy dělí na reálné (např. manželství, smrt, alkoholismus) a nadpřirozené inspirované lidovou slovesností (např. vodníci, strašidla), zvláštní pozornost věnuje vzhledem k určitým specifickým rysům motivu zbojnictví. Autorka se podrobněji věnuje motivu vodníka a jeho různorodému pojetí a zobrazení. Tato pasáž na základě lidové tradice a mytologie velice dobře ukazuje prolínání a působení různých kulturních vlivů, a zároveň podtrhuje význam literárního regionalismu. Toto do značné míry platí i pro motiv zbojnictví, jakkoli zde (na rozdíl od vodníka) nacházíme určitý historický podklad.

Překlady těšínského nářečí z autorčina pera jsou v tomto případě spíše okrajovou záležitostí. Pokud by se diplomantka rozhodla některé ukázky přeložit do češtiny, bylo by třeba zvážit adekvátní formu překladu dialektologických prvků.

Z předložené práce je zřejmé, že T. Mohelníková zpracovala téma, které patří k jejím dlouhodobým zájmům a oblastem studia i výzkumu. Rozbor považuji za výborné komplexní a přehledné zpracování dané tematiky, s odpovídajícím přístupem k primární i sekundární literatuře a jejím zpracováním. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci: výborně.

17. srpna 2015

Doc. Simona Kolmanová, Ph.D.